

Änke- och änklingspensionen

Vid dödsfall får i de flesta fall en kvarlevande maka eller make änke- eller änklingspension. Det är nästan bara män vars kvinnor har varit LO-arbetare eller aldrig har förvärvsarbetat som blir utan en sådan pension.

Änklingar får sina pensioner från de avtalsbestämda försäkringarna, medan änkorna får sina både från den allmänna försäkringen och från de avtalsbestämda. För båda parter gäller att de får en pension som motsvarar omkring trettio procent av den avlidnes tidigare inkomster.

Trots att makarnas ekonomiska självständighet och minskade beroende av varandra alltmera betonas, har arbetsmarknadens parter träffat avtal om ett efterlevandeskydd utöver det lagstadgade i form av änklingspensioner och vidgade pensionsförmåner. Det gör det troligt att man skulle vilja behålla efterlevandeskyddet i en situation där änkepensionen från den allmänna försäkringen avskaffades – ett förslag som diskuteras i den sittande pensionsberedningen.

Det skulle emellertid bli dyrare för privatjänstemännen än för stats- och kom-

munalanställda att behålla efterlevandeskyddet. Det beror på att ITP som är privatjänstemännens försäkringssystem, är konstruerat som ett premiereservsystem. Om hela änkepensionen skall garanteras via avtalsförsäkringarna på samma sätt som änklingspensionen, kommer till en början antingen premierna att bli mycket höga eller pensionerna mycket små. Dessa olägenheter drabbar inte stats- och kommunalanställda, eftersom deras pensioner finansieras som fördelningssystem.

Att industriarbetarna inte skulle kunna få igenom sina krav förhandlingsvägen var ett starkt argument för att göra ATP till en obligatorisk försäkring. I LO/SAF-avtalet finns idag varken änke- eller änklingspension. Det gör det mindre sannolikt att det skulle införas någon om skyddet i ATP togs bort. Sannolikt skulle makar till arbetare då vara de enda som skulle stå helt utan efterlevandeskydd. Frågan är om det är en fördelningspolitiskt lyckad reform att ta bort den lagstadgade änkepensionen.

ANN-CHARLOTTE STÅHLBERG